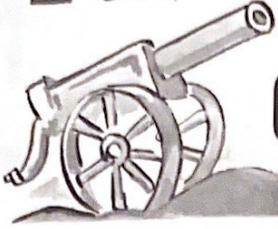

RAMAZAN

ORUÇ ÜZERİNE

Müslümanlıkta günün, ayın uğursuzu yoktur. Müslüman her günün, her ayın ayrı bir uğur ve hayır taşıdığına inanmıştır. Fakat günler içinde cumayı, aylar içinde ise Ramazan'ı bütün günlerden ve aylardan farklı bir kutsiyet içinde tanımıştır. Cuma'ya «Mübarek» sıfatını takarken Ramazan'ı da «Onbir ayın bir Sultanı» olarak nitelendirmiştir.

Bu bakımdan Ramazan ayı müslümanların nazarında ayrı bir önem ve kudsiyet taşır. Yüzyıllar boyu bu böyle gelmiştir ve böyle gidecektir de.

İslâmiyetin beş temel şartından biri, Ramazan aylarında oruç tutmaktır. Oruç da tıpkı namaz gibi bir ibadettir. İnsanoğlunun nefisinden fedakârlığa teşvik ve günümüzün anlayışına göre bir bakıma nefsin terbiyesi ve irade idmanıdır.

Oruç, tan yeri ağarmaya başladığı andan akşam güneşi batıncaya kadar hiçbir şey yememek, içmemek ve her türlü dünya nimetlerinden faydalanmamaktır. İslâm dini, âkil ve balığ olan her müslümana orucu farz kılmıştır. Henüz balığ olmamış, yani bölüğe ermemiş çocuklara ise borç değildir. Yalnız misafir ya da hasta olanlar bu farzın dışında bırakılmışlardır. İsterlerse onlar da tutabilirler, fakat tutmadıkları takdirde, hastalar iyileştikten ve misafirler evlerine yurtlarına döndükten sonra Ramazan ayında kaçırarak oruç gününü kadar gün oruç tutarak bunu karşılayabilirler. Öte yandan İslâm dini, emzikli kadınları da izinli saymaktadır. Eğer zayıf olup da oruç tuttukları takdirde vücuttan düşecek veya sütü azalıp çocuğuna zarar verecek bir hal varsa bunlar oruç tutmaktan mâzur sayılırlar. Ramazan ayında bu yüzden kaçırarak günlerin adedi kadar gün oruç tutabilirler ileride.

Lohusa ile muayyen rahatsızlık günlerindeki kadınlar namaz kılamıyacakları gibi oruç da tutamazlar. Bu gibi ahvalde de sonraki günlerde günü güne oruç kaza edilebilir. Oruç bir ibâdet olduğundan niyetsiz olmaz. İftardan kuşluk vaktine kadar ertesi günün orucu için niyet edilebilir.

Oruç başlamakla mükellefin üzerine borç olmuştur. Bu yüzden oruca başladıktan sonra ne yüzden olursa olsun onu bozmak günahıdır.

Orucu bozan veya bozmayan şeyler

hakkında çeşitli görüşler vardır. Bu konuda en salâhiyetli bir kişi olan, eski Diyanet İşleri Reislerinden büyük İslâm bilgini Ahmet Hamdi Aksekili «İslâm Dini» isimli eserinde orucu bozmayan şeyleri şöyle sıralamaktadır:

1. Oruçlu olduğunu unutarak yemek, içmek.
2. Kadına iştia ve vahşetle bakmak.
3. Uyurken ihtilâm olmak,
4. Zevcesini sadece öpmek.
5. Sabaha kadar gusletmiyerek sabah yıkanmak,
6. Ağza gelen tükürüğü yutmak,
7. Kafasından burnu içine inen akıntıyı içine çekip yutmak,
8. Denize veya hut başka bir suya dalıp kulağına su kaçmak,
9. Kendi isteğiyle olmayarak boğazına duman gitmek,
10. Boğazına toz girmek veya sinek kaçmak,
11. Ağzına aldığı ilâcın tadı boğazına varmak,
12. Dişleri arasında sahur yemeğinin artığı olarak kalan ve nohut tane-sinden küçük olan bir şeyi yemek,
13. Hariçten susam tanesi kadar bir şeyi ağzının içinde yavaş yavaş çiğneyip yok etmek ve tadı boğazına varmamak (Eğer çiğnemedi hariçten böyle bir şey yutulursa oruç bozulur),
14. İlâle ilâç veya su akıtmak (İmam-ı Azam ve İmam-ı Muhammed'e göre mesaneye vâsil olsun olmasın bozmaz, İmam-ı Ebû Yusuf'a göre mesaneye vâsil olursa bozulur.)
15. Bıyık yağlamak,
16. Kendi dilemesi ve istemesi olmayarak kusmak (çok dahi olsa yine orucu bozmaz),
17. Kendiliğinden içeriden gelen kusuntu, yine kendiliğinden içeriye gitmek (ağız dolusu dahi olsa, sahlî olan orucu bozmaz),
18. Parmak salıp azıcık kusmak,
19. Kan aldırarak,
20. Sürme çekmek.

Bunların dışında kalan şeylerin orucu bozacağı pek tabiidir. İslâm dininin temel şartlarından biri olan oruç Ramazan ayının bir simgesidir. İftarı da, teravih namazı da, sahur da ve bütün bunları birbirine bağlayan o eski günlerin dillere destan ramazan eğlenceleri de hepsi oruçla ilgilidir, onunla bağlantılıdır.

Bugün haki-kisinden farksız olarak yapılan ve aynı fiata alıcı bulan pişmiş toprak heykeltçiklerden biri...

Taklitleri çivi yazısı uzmanlarını bile yanıltan bir pişmiş toprak tablet...

ESKİ ESER TAKLİTÇİLİĞİ

Yazan: D. DOĞRUCU

Günümüz antika piyasasında iyi ve faydalı bir hareket başlamış bulunuyor. «Eski Eser Taklitçiliği». Yurdu-muzda son yıllarda başlayan bu hareket süratle yayılmış ve pazarların baş malı olmuştur. Bundan 5-10 yıl önce bir antikacı dükkânına girdiğinizde, göreceğiniz bütün mallar orijinaldi. Bugün ise, her mal için orijinaldir, denilemiyor. Nedeni de birinci sınıf işçilik gösteren bu taklit eserlerdir.

1906 Eski Eserler Yönetmeliğinin 4 ncü maddesi: «Bütün eski eserler devletin malıdır.» 1906 yönetmeliğinin 26 ncı ve 1966 yönetmeliğinin 1. maddeleri «Eski eserlerin satışı yapılabilir.»

Ve 1906 yönetmeliğinin 27. maddesi «Eski eserler hiç bir suretde yurt dışına çıkarılamaz» der.

Bu maddeler tam uygulandığı takdirde, antika ticareti ile uğraşanla-

rın karşısına bazı problemler çıkar. Çünkü, 1906 yönetmeliğinin 4. maddesine göre: bütün eski eserler devletin malıdır. 1906 yönetmeliğinin 26. ve 1966 yönetmeliğinin 1. maddelerine göre, devletin malı olan bu eserlerin satılmasına izin verilmektedir. Fakat 1906 yönetmeliğinin 27. maddesine göre de yurt dışına çıkarılmalarına izin verilmemektedir. Antikacılar, bugün ana noktaları çelişki halinde olan bu aksak maddelerden istifade ederek eski eser alım - satımı yapmaktadırlar. Fakat ilkeri yıllarda bu düzensiz işe bir şekil verildiği takdirde, kendilerine bugünden bazı iş sahaları aramaları gerekecektir. O da en iyi yapabilecekleri taklit eser alım - satım işidir. Gün geçtikçe antika piyasasında yerleşen taklitçilik, çok sayıda yerli ve yabancı müşteriye bulacaktır ve de bulmaktadır.

Taklitçilik, tarih ile beraber günümüze gelmiştir. İlk bilinen örnekleri günümüzden 2000 yıl öncesine kadar iner. Bu devirden kalma çok sayıda taklit eser vardır. Bunlar, o devrin en güzel ve en orijinal eserlerinden yararlanılarak yapılmıştır. Örneğin: bugüne kadar orijinalinin nerede olduğu bilinmeyen Knidos Afrodit'i hakkındaki bilgiyi, Roma devrinde yapılmış ve Vatikan Müzesinde teşhirde olan kopyesinden edinebiliyoruz.

Yalnız arkeoloji dünyasında değil, sanat tarihinde de bilhassa resimde örneklerini gördüğümüz bu kopyecilik, günümüzde yeniden moda olmuştur.

Anadoluda, kazılar ve diğer yollarla bulunan eserler ihtiyaca kafi gelmediğinden, mallarda taklitçilik baş-

lamıştır. Örneğin: Burdur Hacılar köyünde bulunan ve bir anda çok yüksek fiatlarla dünya piyasasına yayılan çanak - çömlek eserlerden maddi menfaat temin eden köylüler, aynı topraktan eski eserlerin benzerlerini yapıp satmaktadırlar. Hacılardaki büyük medeniyeti yaşamış insanların torunları olan bugünkü köylüler, eski esaslara sadık kalarak mahalli topraktan eserin benzerini yapmakta, sonra bir süre toprağın altına gömüp bekletmekte ve eser almak üzere gelenlere de orijinallerinden hiç de aşağı olmıyan bir fiatla satmaktadırlar. Bunları alan yabancılar da yurtlarına dönmekte ve onları sergilemektedirler. Neden sonra, 50-100 bin lira vererek aldıkları eserlerin taklit oldukları anlaşılmaktadır. Tabii arkasından da büyük gürültüler kopmaktadır.

Yurdumuzdaki taklit sanayiinin merkezi Antakya'dır. Burada her türlü eserin takliti yapılmaktadır. Piyasanın baş malı ise, sikke (para) dir. Orijinallerine ağırlık, çap, şekil ve üzerlerindeki konu yönünden o kadar yakın benzerlik gösterirler ki, çoğu müzelerimiz bunları orijinal düğünceyle teşhir için satın almakta bir sakınca görmezler. Bazı büyük müzeler de bile bile taklit eser almakta ve çok güzel işçilik gösteren bu eserlerden koleksiyon yapmaktadırlar. Yalnız taklitçiler, bazen hayatında adına para basılmamış bir prens veya vali için para basmakta ve yaptıkları bu tarihi hata ile de yakayı ele vermektedirler.

Antika piyasasının bir diğer grubu da etnoğrafik (Mahalli giyim ve süs eşyaları ile işlemeler) eserlerdir. Bu eserlerin çok yakın benzerleri yapılmaktadır. Bu benzerlere de müşteri çıkmaktadır. Orijinali 300-400 lira olan bir gümüş kolyenin benzeri 35-

40 liraya satılmaktadır. Durum böyle olunca, aynı işi uzun süre görecektir olan benzerleri, maddi zaruretlerden

de tercih edilmekte ve antikacılar da sürümden kazanmaktadırlar.

Antika eşya satan dükkânların vitrinlerindeki eserlerin çoğu taklittir. Antikacılar bunları köylülerden bile rek veya bilmiyerek alırlar. Orijinaler arasında bunlarda müşteri bulur. Tabii bunlar satılırken orijinaler de aralarında gider.

Taklitçilik, Akdeniz dünyasındaki ülkelerde geniş ölçüde yapılmaktadır. Başta İtalya olmak üzere, Yunanistan ve İspanya'da büyük bir sanayi haline gelmiştir. Aynı zamanda Avrupa ülkelerindeki büyük müzelerde de taklit eserler yapıp satılmaktadır. Örneğin: Louvre ve British Museum bu işten büyük gelir sağlamaktadırlar. Bu gruba son aylarda İstanbul Arkeoloji Müzeleri de katılmıştır.

Orijinalleri devletin olan eski eserlerin yalnız taklitlerinin antikacıların olacağı bir gün gelecektir. Antikacılar mevcut taklit sanayiini geliştirip, büyütme ve yabancıları bunlara alıştırmaları kanaatimce doğru olacaktır. Aynı zamanda bu işleri yapmaları kendi menfaatleri icabıdır. Zira günün birinde devlet orijinal eser satımını yasaklarsa, o zaman dükkânlarında satabilecekleri birşeyler bulunacaktır. Antikacılar taklit eser sanayiini benimsedikleri takdirde yine iş yapabilecekler, yurdumuza gelen turistler bunları alacak, eserlerimiz yurt dışında tanıtılabilir, turizm açısından büyük kolaylık sağlanacak ve en önemlisi orijinal eserlerimiz yurdumuzda kalacaktır.

Antikacılar da bu vatanın evlâtları olduğuna göre, böyle bir vazifeyi seve seve yapacaklardır, sanırım.

Taklit antika piyasasının baş malı, Kandil..

Taklitleri bugün İstanbul Arkeoloji Müzesinin kapısında 150 liraya satılan «Lir Çalan Müz Heykeli.»